

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, januari 2016

Kameraövervakning på arbetsplatser

Datainspektionen fullföljer sin tidigare snäva praxis om kameraövervakning på arbetsplatser dit allmänheten inte har tillträde. Det framgår av en rad beslut från senare tid. Samtidigt har det blivit enklare att övervaka personalen i butikslokaler, dit allmänheten har tillträde, efter överenskommelse med skyddsombudet eller facket.

En ny kameraövervakningslag (2013:460) trädde i kraft den 1 juli 2013. Tidigare hade Datainspektionen vid kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde tillämpat den så kallade missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen (1998:204). Tillämpningen var påtagligt restriktiv när det gällde övervakning av anställda där till exempel bristfällig information om exakt vilka utrymmen på arbetsplatsen som var övervakade kunde leda till att inspektionen fann att det varit fråga om en kränkning av den personliga integriteten och övervakningen således olaglig. Numera gäller kameraövervakningslagen alltid i stället för personuppgiftslagen. Vid kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde krävs liksom enligt den gamla lagen tillstånd från länsstyrelsen eller i vissa fall bara en anmälan till länsstyrelsen. Vid kameraövervakning av andra platser krävs samtycke av de övervakade eller att övervakningen klarar en intresseavvägning.

Jag har skrivit allmänt om kameraövervakningslagen i [Expertkommentar i offentlig rätt, april 2013](#). Jag antog då att Datainspektionen skulle komma att anse att inspektionens tidigare praxis är vägledande vid tillämpningen av regeln om en intresseavvägning. Fyra färskas beslut från Datainspektionen om butikskedjors kameraövervakning av personalutrymmen och lager (beslut 2015-12-16, [dnr 340-2015](#), [342-2015](#), [347-2015](#) och [351-2015](#)) visar enligt min mening att inspektionen fullföljer sin tidigare snäva praxis.

Förmodligen vill arbetsgivare som har butiker att butikspersonalen så mycket som möjligt är ute i butiken bland kunderna, det vill säga på den plats på arbetsplatsen dit allmänheten – kunderna – har tillträde. För att få övervaka med en fast kamera med fast optik för att förebygga, avslöja eller utreda brott i en butikslokal krävs bara en anmälan till länsstyrelsen, om arbetsgivaren har ingått en skriftlig överenskommelse om övervakningen med skyddsombudet, skyddskommittén eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen (13 §). Övervakning får dock inte ske av omklädningsrum, provhytter, toalettutrymmen och liknande utrymmen. Enligt den äldre lagen fick man bara spela in bilder från kassaområdet och in- och utgångar, men den begränsningen togs bort med den nya lagen och nu får man således efter bara en anmälan spela in bilder från hela butiken.

Personalutrymmen och lager vid en butikslokal är sådana utrymmen dit allmänheten inte har tillträde, men där de anställda vistas ibland till exempel för att packa upp och hämta varor, räkna kassan eller ta rast. Vid kameraövervakning av sådana utrymmen krävs som nämnts antingen att de anställda har lämnat samtycke eller att övervakningen har ett berättigat ändamål, såsom brottsbekämpning, och klarar en intresseavvägning. I praktiken kan arbetsgivaren inte basera kameraövervakningen på de anställdas samtycke, eftersom övervakningen ju skulle behöva avslutas om bara en av de anställda återtog sitt samtycke. En utredning grunnar för närvarande på om det ska finnas en generell anmälningsplikt vid kameraövervakning av arbetsplatser och om det finns skäl

att förstärka inflytandet för arbetstagarorganisationer i dessa fall ([dir. 2015:125](#)).

I samtliga fyra fall ansågs butikskedjornas övervakning ha ett berättigat brottsbekämpande ändamål, men det var bara i undantagsfall som övervakningen ansågs klara en intresseavvägning. Undantagsfallen gällde övervakning i begränsade utrymmen där kassor hanterades och särskilt stöldbegärlig egendom förvarades samt övervakning i realtid av en lastkaj där det hade förekommit en stöld. Övervakningen av kassa- och säkerhetsrummen ansågs tillåten trots att det ännu inte förekommit något brott där. I övriga fall ansågs övervakning av personalingång och lager samt pantrum inte tillåten. I inget fall ansågs det visat att det fanns en facklig överenskommelse om övervakningen.

Enligt kameraövervakningslagen ska upplysning om kameraövervakning lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt (25 §). Vid tillståndspliktig övervakning anses det normalt räcka med en skylt vid alla ingångar till, till exempel, en byggnad eller ett inhägnat område. I sin tidigare praxis om arbetsplatser har Datainspektionen ställt krav på betydligt mer precis information om vilka utrymmen på arbetsplatsen som är övervakade. I de nu aktuella fallen fullföljde inspektionen sina krav på utökad information. Enligt inspektionen ska det vara tydligt på förhand för den som går in i ett specifikt utrymme att den platsen är kameraövervakad. Det betyder enligt inspektionen att det inte är tillräckligt att exempelvis sätta upp en skylt vid huvudentrén till en butikslokal för att upplysningsplikten ska anses fullgjord när det gäller kameraövervakning som bedrivs i utrymmen intill butikslokalen. Det betyder också att skyltning kan behövas i direkt anslutning till flera utrymmen som kameraövervakas på en arbetsplats, där skilda verksamheter pågår. Att det framgår av en personalhandbok eller liknande att personalutrymmena kan vara kameraövervakade eller att det finns en skylt om kameraövervakningen också vid personalingången är enligt inspektionen inte tillräckligt.

Upplysningsplikten gäller från det att övervakningsutrustningen sätts upp, men kravet på samtycke eller intresseavvägning gäller enligt lagtexten bara för bedrivande av kameraövervakning, det vill säga användning av övervakningsutrustning. Trots detta ansåg Datainspektionen i ett par fall att inspektionen kunde förelägga arbetsgivaren att ta ned en kameraövervakningskamera som inte användes. Det förefaller som en djärv tolkning av inspektionens befogenheter enligt lagen. Å andra sidan verkar upplysningsplikten innebära att en arbetsgivare som tillhandahåller stationära datorer med inbyggda webbkameror skulle behöva sätta upp dekalering om möjlig kameraövervakning eller på något annat sätt informera de anställda om att det finns en webbkamera som skulle kunna sättas på.

Ett ytterligare fall (beslut 2015-12-18, [dnr 388-2015](#)) gällde anställdas kommunikation med webbkamera. Försäkringskassan hade infört en möjlighet för allmänheten att videochatta med vissa handläggare i kundtjänsten, men videosamtalen spelades inte in av Försäkringskassan eller användes för annat än handläggarens kommunikation med den aktuella personen. Datainspektionen ansåg att kameraövervakningslagen var tillämplig. Kameraövervakningen ansågs ske för ett berättigat ändamål, men den klarade inte en intresseavvägning. Det enda sättet att bedriva en kundtjänst med videochatt verkar således vara med de anställdas samtycke, det vill säga bara använda sådana anställda som särskilt samtyckt till chattandet och inte återtagit sitt samtycke. Datainspektionen gick inte in på vad som kunde anses gälla om så att säga den andra sidan av chatten. Vad händer om den person som chattar med handläggaren har riktat sin kamera så att den fångar en plats dit allmänheten har tillträde? Blir Försäkringskassans chattande då plötsligt tillståndspliktigt?

Sören Öman

Ordförande i Arbetsdomstolen. (Se även www.sorenoman.se)